

1. Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2017. Вип. 1. С. 270-276.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 Редакція від 11.09.2020 р. № 4651-VI, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 12.11.2020)

3. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України. Рішення Конституційного суду України від 20 жовтня 2011 року № 12-рп/201. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11> (дата звернення 12.11.2020)

Сальнікова Мирослава, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ЗБРОЇ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Сьогодні незаконний обіг зброї є одним з найбільш серйозних чинників, що сприяють погіршенню криміногенної ситуації у державі, зростанню організованої злочинності, тероризму в країні і становить реальну загрозу як національній, так і громадській безпеці загалом. Результати проведених в Україні кримінологічних досліджень свідчать, що наша держава є територією для транснаціональної злочинної діяльності у сфері незаконного обігу зброї та боєприпасів [1, с. 251]. Згідно зі статистичною інформацією за 2020 рік про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування у січні-жовтні 2020 року було обліковано 7480 кримінальних правопорушень проти громадської безпеки, серед яких 4929 – незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України), що становить майже 66% від загальної кількості зареєстрованих злочинів цієї групи [2]. Отже, проблема протидії незаконному обігу зброї є однією з найгостріших соціально-правових проблем Української держави останніх років, особливо на тлі воєнних дій на Донбасі, коли облік

зброї стає розмитим. Разом з тим, актуальність даного дослідження обумовлена динамічним нелегальним розповсюдженням зброї через мережу Інтернет, а тому формування ефективної системи оперативно-розшукової протидії зазначеним злочинам набуває особливого змісту.

Албул С.В. слушно зазначає, що серед ключових завдань, які стоять перед Національною поліцією та що регламентовані законодавчо, запобігання й протидія злочинності займає особливе місце. Оперативно-розшукова діяльність є одним з найдієвіших засобів превенції злочинності, що має на озброєнні поліція. Однак, сучасна злочинність щодо обігу зброї перманентно видозмінюється, застосовує новітні технічні засоби маскування та протидії правоохоронним органам [3].

Так, нормативно-правову базу діяльності підрозділів Національної поліції, що пов'язана з протидією та запобіганням злочинам, зокрема незаконному обігу зброї, є Конституція України, закони України, «Про Національну поліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», КК України, КПК України тощо.

Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ у ст. 7 визначаються обов'язки підрозділів, що здійснюють ОРД, серед яких: 1) обов'язок вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення кримінальних правопорушень та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, здійснювати профілактику правопорушень; 2) обов'язок здійснювати взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами для швидкого й повного попередження, виявлення та припинення злочинів [4]. Отже, зазначені підрозділи, виконуючи превентивну функцію кримінального права, покликані в першу чергу запобігати вчиненню злочинів, здійснювати їхню профілактику тощо.

Сьогодні Інтернет займає помітно домінуюче місце у сучасному спілкуванні, створює потужну площадку з купівлі-продажу товарів, особливо зважаючи на світовий lockdown через коронавірусну пандемію, коли лєвова доля транзакцій проходить он-лайн, що каузально переносить здійснення злочинної діяльності до мережі.

Новітні технології дають змогу злочинцям використовувати наступні методи при скоєнні кримінальних правопорушень: приховування електронної інформації про постачання незаконних партій зброї шляхом кодування електронних посилань, шляхом використання неконтрольованих засобів електронного зв'язку; відмивання доходів від продажу зброї за допомогою електронних переказів [5, с. 118]. З цього приводу доцільно звернути увагу на масштабне використання криптовалюти як платіжного засобу, яка за допомогою технологій блокчейну дозволяє відстежити ланцюжок транзакцій, проте робить неможливим правоохоронним органам відстежити власників гаманців.

Враховуючи вищезазначене, для правоохоронних органів є нагальною проблемою формування нових оперативних методів запобігання та протидії злочинам щодо нелегального обігу зброї у кіберпросторі без несанкціонованого втручання у приватне життя людини та без порушення вимог чинного кримінального процесуального законодавства. Окрім правових проблем розробки таких засобів мають місце суто технічні аспекти питання, оскільки сучасний розвиток технологій дозволяє злочинцям оминати відстеження свого місцезнаходження шляхом використання TOR-мереж, VPN та інших блокаторів відстеження локації. Рішенням зазначеної проблеми можуть бути плідна співпраця з Інтернет-провайдерами, що обслуговують користувачів на певній території, використання аутсорсерного потенціалу ІТ-спеціалістів, що знаються на відстеженні пошукових запитів тощо.

Окрім цього, безпосередня доставка зброї відбувається шляхом доставки поштою або особисто кур'єрами. Таким чином, оперативно-розшукова протидія у цьому напрямку повинна бути націлена на співпрацю з поштовими операторами. В Україні найбільшим поштовим оператором є Нова Пошта, за допомогою послуг якої відбувається більшість доставок нелегальної зброї адресатам.

Разом з тим, проводячи індивідуальну профілактичну роботу в рамках ОРД, правоохоронним органам необхідно розробляти превенцію ще до початку продажу зброї в Інтернеті, тобто у місцях можливого її витоку. Це, зокрема, ретельна перевірка наступних категорій осіб: раніше засуджених осіб за аналогічні злочини; осіб, що займаються мисливською діяльністю; спортсменів, що займаються стрільбою з вогнепальної зброї; колишніх службовців ЗСУ, Національної гвардії, інших воєнізованих формувань або тих, хто досі проходить службу у зоні ООС; волонтерів, а також перевізників, діяльність яких пов'язана з територією ООС на Донбасі.

Таким чином, розробка новітніх методів превенції обігу зброї в Інтернеті дозволить помітно зменшити статистику злочинності у розрізі кримінальних правопорушень проти громадської безпеки загалом та, як наслідок, зменшить кількість випадків організованої злочинності зокрема.

1. Свірін М.О. Запобігання підрозділами Національної поліції злочинам, пов'язаним з незаконним обігом зброї. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2016. № 4 (76). С. 251-260.

2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-жовтень 2020 року. Сайт Генеральної прокуратури України. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114140&libid=100820&c=edit&_c=fo

3. Албул С.В. До питання актуалізації напрямів наукових досліджень оперативнорозшукової протидії наркозлочинності в Україні. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/845/1/Albul-Narko.pdf>.

4. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992 р., № 22, стаття 303.

5. Телійчук В.Г. Оперативно-розшукова протидія наркозлочинності в мережі Інтернет як стратегія протидії наркозлочинності в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Спеціальний випуск № 1. С. 115-122.

Сароян Рінсіме, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Пономарьова Вікторія, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович, викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ В ЯКОСТІ ДОКАЗІВ МАТЕРІАЛІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

На даний час на практиці є дуже обговорюваним питання, щодо правомірного використання в якості доказів матеріали негласних слідчих (розшукових) дій (далі - НС(Р)Д), під час досудового розслідування, а в подальшому під час судового розгляду.

Так, ст. 84 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), що має назву «Докази» дає чітке визначення вказаному поняттю доказів, та зазначає, що доказами в кримінальному провадженні є **фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку**, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню [1]. А сам доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому КПК України (ст. 86 КПК України).

Тому, для того, щоб зібрані під час досудового розслідування матеріали були враховані в якості доказів, вони повинні бути оформлені згідно закріпленому законодавством порядку. Процесуально це буде відбуватися в два етапи: перший – фіксування матеріалів, добутих під час застосування